

RAAHE

SIIKAJOKI

PYHÄJOKI

LAUSUNTO

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma 2026-2029 luonnos

1. Lausuntopyyntö

Pohjois-Pohjanmaan liitto pyytää 22.09.2025 päivätyllä kirjeellään lausuntoa maakuntaohjelman luonnoksesta ja siihen liittyvästä ympäristöselostuksesta. Lausunnot pyydetään lähettämään viimeistään 27.10.2025 klo 15.00 mennessä. Raahen kaupunki, Siikajoen ja Pyhäjoen kunnat sekä Raahen seudun kehitys antavat tällä lausunnolla yhteisen lausunnon maakuntaohjelmasta.

2. Yleistä

Maakuntaohjelman 2026-2029 ohjelman laatimisen osana on ollut edellisen, vuosina 2022-2025 toteutetun, maakuntaohjelman arviointi. Arvioinnin mukaan maakuntaohjelman painopisteet tulee määritellä nykyistä konkreettisemmin ja kohdentaa tarkemmin eri alueiden erityispiirteisiin ja tarpeisiin. Alueiden erojen, kuten kaupunkien ja maaseutualueiden välisen kehityksen tasapainottamisen, tulisi näkyä ohjelmassa selkeämmin. Ohjelmaa tulee pyrkiä kehittämään niin, että sen avulla voidaan reagoida yllättäviin toimintaympäristön muutoksiin. Raahen seudun kunnat ja Raahen seudun kehitys pitävät yllä mainittuja huomioita hyvänä lähtökohtana ja hyvinä tavoitteina Maakuntaohjelmalle 2026-2029. Keskeisenä onnistumisen edellytyksenä on, miten hyvin uuden, käynnistyvän ohjelman toteutuksessa onnistutaan näiltä osin.

Raahen seutu on raskaan teollisuuden ja suurhankkeiden sekä puhtaan siirtymän investointien potentiaalisena sijoittumisalueena riippuvainen monipuolisesta saavutettavuudesta sekä liikenteen ja logistiikan toimivuudesta. Sataman toimintojen, palvelujen ja kapasiteetin kehittäminen, SSAB:n Raahen terästehtaan materiaalivirrat ja tuleva tehdasinvestointi, meri- ja maatuulivoimainvestoinnit, Hanhikiven alueen jatkokehittäminen, puhtaan siirtymän investoinnit, teollisuuden tarpeet sekä muiden kuljetusten ja työmatkaliikenteen suuret virrat aiheuttavat painetta liikennejärjestelmien ja -väylien toimivuudelle sekä luovat jatkuvan tarpeen niiden kehittämiseksi. Myös alemman tieverkon kunnossapito on tärkeää ottaen huomioon alueen vahva maa- ja metsätalous. Alueen potentiaalin ulosmittaaminen ja investointien toteutuminen sekä niitä tukevien toimintojen kehittyminen edellyttää yhteistyössä tapahtuvaa edunajamista eri foorumeissa.

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan, seutujen ja kuntien etujen ajaminen ylimaakunnallisissa ja kansallisissa sekä Pohjoismaisissa ja laajemmin kansainvälisissä foorumeissa nähdään erittäin tärkeänä asiana alueen kilpailukykyyn ja saavutettavuuden parantamisen sekä kansainvälisten investointien ja rahoituksen kanavoitumisen näkökulmasta. Toivomme edunajamista sekä arvovalta- ja vaikuttavuusviestintää toteutettavan aktiivisesti, leveillä hartioilla, yhdessä alueen seutujen ja kuntien kanssa.

Vaikka Raahen seutukunnan keskeiset painopisteet on ohjelmaluonnoksessa tuotu kohtuullisesti esille, tarkennettavaa kuitenkin vielä on. Toivomme, että seuraavassa esille tuodut asiat otetaan huomioon lopullista ohjelmaa viimeisteltäessä.

3. Pohjois-Pohjanmaa 2045

Visio

Maakuntaohjelman visio on ohjelmaluonnoksessa seuraava: ”Pohjois-Pohjanmaa on pohjoisen hyvinvoinnin, kasvun ja turvallisuuden rakentaja.” Esitämme, että vision osiot kirjoitetaan eri järjestyksessä seuraavasti: ”Pohjois-Pohjanmaa on pohjoisen kasvun, turvallisuuden ja hyvinvoinnin rakentaja.” Katsoimme, että hyvinvointi rakentuu kasvusta ja turvallisuudesta, joten on luonnollista, että hyvinvointi mainitaan niiden jälkeen.

Samalla toteamme, että koko ohjelmaluonnoksessa turvallisuus jää varsin ohuelle käsittelylle kasvuun ja hyvinvointiin verrattuna. Turvallisuutta tuodaan esille eri yhteyksissä, mutta pitäisikö teema ryhmitellä uudelleen omaksi kokonaisuudekseen?

Väestötavoitteet

Maakunnan väkiluvun kehityksessä on huolestuttavia piirteitä. Maakunnan luonnollinen väestönkasvu on ollut negatiivista vuodesta 2022 lähtien ja maakuntien välinen muutto tappiollista, joten väkiluvun kehitys on ollut täysin riippuvainen maahanmuutosta. Maakunta on väestön kasvun suhteen myös vahvasti polarisoitunut. Väestön kasvu keskittyy Oulun seudulle, kun samaan aikaan muut seudut ja suurin osa maakunnan kunnista kärsivät asukasluvun laskusta, joka heikentää kuntien elinvoimaisuutta ja samalla voimistaa tietyillä toimialoilla osittain vakavaksikin kehittynyttä osaavan työvoiman saatavuusongelmaa, vaikka samaan aikaan työttömyys onkin kasvanut erityisesti rakennusalan heikon tilanteen takia.

Ohjelmaluonnoksessa todetaankin, että maakunnan väestönkasvu perustuu kansainväliseen muuttoliikkeeseen. Yhtenä keskeisenä kysymyksenä koko maakunnan tulevaisuuden kannalta on se, miten saamme koko maakunnan mittakaavassa hyödynnettyä ulkomailta maakuntaan suuntautuvaa muuttoliikettä. Maakuntaohjelmassa tulisikin kiinnittää enemmän huomiota ulkomaisen työvoiman integroimiseen koko maakunnan alueelle.

4. Maakuntaohjelma 2026-2029: tavoiteltava kehitys

Innovaatioilla ja TKI-toiminnalla kohti uudistuvaa ja kestäväää Pohjois-Pohjanmaata

Maakuntaohjelmaluonnokseen kirjattu tavoite ”Maakunnan innovaatiotoiminta kasvaa yrityslähtöisesti kaikilla seuduilla uudistaen maakunnan elinkeinoja.” on kannatettava. Allekirjoitamme täysin myös ohjelmaluonnoksen kirjauksen, jossa todetaan, että ”Kuntien roolia TKI-toimijoiden kanssa tapahtuvassa yhteistyössä ja aktiivisessa yhteistekemisessä tulee vahvistaa. Korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyö maaseutualueilla on tärkeää elinvoimaisuuden vuoksi. Seutujen vahvuuksia edistävä TKI-toiminta mahdollistaa elinkeinoelämän uusiutumisen ja kasvun. Maakunnassa tulee edistää myös keskusseutu-

kunnan ulkopuolisten yritysten osallisuutta innovaatioverkostoissa alueellisten toimialarakenteiden mahdollistamissa puitteissa.”

Toivomme, että yllä mainitut kirjaukset konkretisoituvat myös kehittämispanosten suuntaamisessa. On tärkeätä, että myös alueellisesti merkittävät ja uudentyyppiset innovaatiotoiminnan mallit huomioidaan. Hyvänä esimerkkinä voidaan mainita Raahen seudulla kehitetty Monikampus-malli, jossa korkea-asteen koulutusta ja kehittämistoimintaa on yhdistetty yritysten tarpeet huomioiden toisen asteen ammatilliseen koulutukseen.

Korkea lisäarvon ja paikallisesti merkittävien investointien vauhdittaminen

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan yhtenä haasteena on tällä hetkellä maakuntatasoisen investointien houkuttelun koordinaation sekä maakuntabrändäyksen vähäisyys. Kannatamme elinvoimakeskuksiin perustettavia alueellisia investointitiimejä. Toivomme, että investointitiimeistä tulee säännöllisesti koontuvia sekä alueellisesti edustavia ja että niiden toimintaa myös resursoidaan.

Maakuntaohjelmaluonnoksessa todetaan, että ”pohjoisella alueella on tarve valtion pääomasijoitusyhtiölle uusien teknologioiden ja investointien syntymiseksi.” Toteamme tässä yhteydessä, että puhdas siirtymä vaatii toteutuakseen merkittäviä infrastruktuuri-investointeja, jotka ovat kaupunkien yksin rahoitettavaksi liian suuria. Tätä varten valtion ja kaupunkien tulisi keskustella mahdollisuudesta perustaa yhteinen infrayhtiö ja/tai yhtiöitä, jotka olisivat yritysten kanssa toteuttamassa vihreiden investointien vaatimia energia- ja vesiliittymiä.

Tutkinnoista osaamisen tunnustamiseen

Koko maakunnan elinvoimaisena ja kilpailukykyisenä pitämiseksi on tärkeätä, että ”Osaajien saatavuutta turvataan varmistamalla koulutuksen hyvä saavutettavuus.” Raahen seutukunnassa on tarvetta lisätä korkea-asteen koulutettujen määrää. Samalla haluamme kuitenkin korostaa, että Raahen seutukunnan kaltaisella alueella, missä tuotannollisen toiminnan osuus BKT:sta on edelleen korkealla tasolla, tarvitaan myös osaavaa toisen asteen ammatillisen koulutuksen saanutta työvoimaa. Koulutusjärjestelmän joustavuus ja reagointikyky korostuvat tulevaisuudessa - erityisesti maahanmuuttajien osuuden kasvaessa työvoimasta.

Osaajien saatavuus

Osaavan työvoiman osalta korostamme myös varautumista uusien toimialojen syntyyn ja uusien teknologioiden käyttöönottoon. Vain osaavalla työvoimalla voimme varmistaa, että uusien toimialojen ”kotimaisuusaste” voidaan pitää mahdollisimman korkeana. Raahen seutukunnassa tämä tarkoittaa erityisesti automaatio- ja sähkötekniikan osaajien tarpeen merkittävää lisäystä teollisuuden siirtyessä fossiilivapaaseen tuotantoon ja merituulivoiman rakentumisen edistyessä.

Infran ja saavutettavuuden vahvistaminen kilpailukyvyyn perustana

Infran ja saavutettavuuden osalta haluamme korostaa valtatie 8 merkitystä. Esitämme sen nostamista valtatie 4 rinnalle koko maakunnan merkittävistä tieyhteyksistä puhuttaessa. Valtatie 8 on merkittävä osa koko Perämerenkaaren liikennejärjestelmää, ja sen strateginen merkitys korostuu sotilaallisen

liikkuvuuden ja huoltovarmuuden näkökulmista. Samalla korostamme, että alemmalla tieverkolla on myös erittäin merkittävä rooli erityisesti maatalouden ja puhtaan siirtymän investointien näkökulmasta.

Raahen satama on keskeinen osa Perämerenkaaren liikennejärjestelmää ja huoltovarmuutta. Raahen satamasta on rakentumassa merkittävä puhtaan siirtymän hubi. Esitämme, että maakuntaohjelmalla tuetaan sataman kehittymistä ja pääsyä TEN-T-ydinverkon piiriin.

Raideliikenteen osalta kannatamme kaksoisraiteen ulottamista Ylivieskasta Ouluun. Toteamme myös, että eurooppalaisen raideleveyden selvitystä ja toteutusta tulisi jatkaa perämerenkaarella ensivaiheessa Ouluun, Rovaniemelle ja etelään (Raahe, Kokkola) nykyisessä raidekäytävässä.

Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa ja myös Raahen seudulla on merkittävää vientiteollisuutta. Sujuva, kattava ja hintatasoltaan kohtuullinen lentoliikenne tukee vientiyritysten toimintaa.

Yrittäjyyden edistäminen ja pk-yritysten toimintaedellytysten parantaminen

Kuntien sekä kunnallisten ja seutukunnallisten kehittämistoimijoiden rooli aktiivisena alue- ja elinvoiman kehittäjänä ja kehitysedellytysten luoja on merkittävä. Ymmärrämme puhtaan siirtymän sekä geopolitiikassa ja toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten vaikutukset muiden muassa kansalliseen turvallisuuteen ja rahoituksen allokointiin, mutta koemme edelleen eri rahoitusvälineistä kanavoitavien hankerahoitusten kohdistamisen kunta- ja aluelähtöisiin seutujen elinvoimaa ja yritysten toimintaedellytyksiä parantaviin hankkeisiin ja toimenpiteisiin olevan niiden kokonaisrahoituksen toteutumisen ja alueiden kehittymisen näkökulmasta välttämätöntä.

Työelämän kehittäminen ja työkyvyn edistäminen Pohjois-Pohjanmaalla

Työllisyydenhoidon osalta kannustamme työllisyysalueiden välisen yhteistyön lisäämiseen. Yhteistyön teemoina voisivat olla mm. työvoiman liikkuvuus, työvoimapalveluiden hankinnat ja työllisyydenhoidon järjestelmien kehittäminen.

Yhdenvertaisuuden ja yhteisön kulttuurisen vastaanottavuuden vahvistaminen

Maakuntaohjelmaluonnoksessa todetaan, että ”Erityistä huomiota tulee kiinnittää ulkomaalaistaustaisten osaajien ja kansainvälisten opiskelijoiden sijoittumiseen ja työllistymiseen alueella.” Tämä korostuu erityisesti Raahen seutukunnassa, jonne on suunnitteilla useita isoja kansainvälisiä investointihankkeita. Näitä hankkeita rakentamaan saapuva ulkomainen työvoima on merkittävä potentiaali, joka täytyy hyödyntää täysimääräisesti. Toivomme, että maakuntaohjelman toteutuksessa resursoidaan toimenpiteitä, joiden avulla kansainvälisille projektityöntekijöille ja heidän perheilleen mahdollistetaan pysyvä asettuminen seutukuntaan. Näin pystymme turvaamaan yritysten osaavan työvoiman saatavuuden, positiivisen väkilukukehityksen ja tätä kautta elinvoiman säilymisen seutukuntamme ja koko maakunnan alueella.

Kulttuurista hyvinvointia ja elinvoimaa

Kulttuurin merkitystä hyvinvoinnin edistäjänä sekä kuntien veto- ja pitovoimatekijänä ei ole tunnistettu vielä tarpeeksi. Oulun kulttuuripääkaupunkivuosi 2026 on koko maakunnan kulttuurin voimanponnistus,

jota tulee hyödyntää myös tulevana vuosina. Uusia kulttuurituotteita tulee hyödyntää ja niiden jatkokehittämistä tulee tukea myös matkailun vetovoimatekijöinä.

Vapaa-aikaa ja matkailua palvelevien alueiden vetovoima

Matkailun merkitys kasvaa Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa. Maakunnassa on useita kansainvälisesti merkittäviä matkailukohteita, joiden kehittäminen on tärkeää. Matkailu on valittu Raahen seutukunnassa yhdeksi strategisen kehittämisen kärjeksi. Maakuntaohjelman ja sen perusteella tapahtuvan resursoinnin tulee mahdollistaa myös pienempien ja kehittyvien matkailualueiden kehittäminen.

Omavaraisuuden ja ruokaturvan vahvistaminen

Raahen seutukunta on merkittävä ruokatuotannon seutukunta. Jaamme seutukunnassa vahvasti maakuntaohjelman näkemyksen siitä, että ”Maaseutu on myös kansallinen turvallisuuskysymys. Elintarvikehuolto on kriittinen toimiala ja sen on toimittava kaikissa olosuhteissa.”. Raahen seutukunnan maataloudella onkin merkittävä rooli koko Suomen huoltovarmuudelle ja ruokaturvalle. Maatalouden tuotantokustannukset ovat laskeneet vuoden 2022 huipputasolta, mutta pysyneet edelleen korkealla tasolla. Alaa leimaa edelleen haastava kannattavuustilanne. Seutukunnassa on myös merkittävää elintarviketuotantoa. Alan haastavasta tilanteesta huolimatta seutukunnassa on tällä hetkellä käynnissä useita merkittäviä investointeja esimerkiksi navettoihin ja biokaasulaitoksiin. Nämä ovat hyviä esimerkkejä uudentyyppisestä kehittämistoiminnasta, jota tulee tukea myös maakuntaohjelman keinoin.

Yhdistävät teemat: Ilmastomuutoksen hillintä ja sopeutuminen

Raahen seutukunnassa on täällä hetkellä suunnittelussa vähintäänkin 10-15 miljardin euron puhtaan siirtymän investoinnit, jotka kohdistuvat erityisesti fossiilittomaan energiantuotantoon (maa- ja merituulivoima, aurinkovoima, akustot, ydinvoima), fossiilittomaan teollisuustuotantoon (teräs) sekä e-polttoaineisiin (vety ja sen johdannaiset). Toteutuessaan hankkeet vaikuttavat merkittävästi kansallisen tason ilmastotavoitteiden toteutumiseen. Toivomme maakuntaohjelmalta mahdollistavaa otetta ja koko maakunnalta vahvaa tukea näiden hankkeiden läpiviemiseen.

Yhdistävät teemat: Alueiden maakunta

Edellytämme maakuntaohjelman toimeenpanolta ja sen pohjalta toteuttavien hankkeiden resursoinnilta entistäkin vahvempaa aluelähtöisyyttä. Oulun seutu toimii koko maakunnan veturina, mutta myös muiden alueiden kehittämiseen tulee panostaa. Maakuntaohjelmaluonnoksen sanoin: ”Maakunnassa panostetaan aluekehitykseen tasapuolisesti myös muiden kaupunkiseutujen, Raahen seudun, Pyhä- ja Kalajokilaakson sekä Kuusamo-Koillismaan osalta pohjaten niiden omiin vahvuuksiin.”

5. Seuranta ja mittarit

Yleisesti ottaen katsomme, että maakuntaohjelmaluonnoksessa on tuotu esille varsin hyvin Raahen seutukunnan kehittymisen kannalta keskeiset painopisteet. Sen sijaan eri ohjelmaosoiden kehittämistavoit-

teiden mittareiden tavoitetasoissa on vielä hiottavaa. Tällä hetkellä tavoitetasot ovat usein laadullisia ja kuvailevia, vailla kvantitatiivisia tavoitteita. Missä on arvoissakin mainittu rohkeus mittareiden tavoitetasoissa?